

Acerca de este libro

Esta es una copia digital de un libro que, durante generaciones, se ha conservado en las estanterías de una biblioteca, hasta que Google ha decidido escanearlo como parte de un proyecto que pretende que sea posible descubrir en línea libros de todo el mundo.

Ha sobrevivido tantos años como para que los derechos de autor hayan expirado y el libro pase a ser de dominio público. El que un libro sea de dominio público significa que nunca ha estado protegido por derechos de autor, o bien que el período legal de estos derechos ya ha expirado. Es posible que una misma obra sea de dominio público en unos países y, sin embargo, no lo sea en otros. Los libros de dominio público son nuestras puertas hacia el pasado, suponen un patrimonio histórico, cultural y de conocimientos que, a menudo, resulta difícil de descubrir.

Todas las anotaciones, marcas y otras señales en los márgenes que estén presentes en el volumen original aparecerán también en este archivo como testimonio del largo viaje que el libro ha recorrido desde el editor hasta la biblioteca y, finalmente, hasta usted.

Normas de uso

Google se enorgullece de poder colaborar con distintas bibliotecas para digitalizar los materiales de dominio público a fin de hacerlos accesibles a todo el mundo. Los libros de dominio público son patrimonio de todos, nosotros somos sus humildes guardianes. No obstante, se trata de un trabajo caro. Por este motivo, y para poder ofrecer este recurso, hemos tomado medidas para evitar que se produzca un abuso por parte de terceros con fines comerciales, y hemos incluido restricciones técnicas sobre las solicitudes automatizadas.

Asimismo, le pedimos que:

- + *Haga un uso exclusivamente no comercial de estos archivos* Hemos diseñado la Búsqueda de libros de Google para el uso de particulares; como tal, le pedimos que utilice estos archivos con fines personales, y no comerciales.
- + *No envíe solicitudes automatizadas* Por favor, no envíe solicitudes automatizadas de ningún tipo al sistema de Google. Si está llevando a cabo una investigación sobre traducción automática, reconocimiento óptico de caracteres u otros campos para los que resulte útil disfrutar de acceso a una gran cantidad de texto, por favor, envíenos un mensaje. Fomentamos el uso de materiales de dominio público con estos propósitos y seguro que podremos ayudarle.
- + *Conserve la atribución* La filigrana de Google que verá en todos los archivos es fundamental para informar a los usuarios sobre este proyecto y ayudarles a encontrar materiales adicionales en la Búsqueda de libros de Google. Por favor, no la elimine.
- + *Manténgase siempre dentro de la legalidad* Sea cual sea el uso que haga de estos materiales, recuerde que es responsable de asegurarse de que todo lo que hace es legal. No dé por sentado que, por el hecho de que una obra se considere de dominio público para los usuarios de los Estados Unidos, lo será también para los usuarios de otros países. La legislación sobre derechos de autor varía de un país a otro, y no podemos facilitar información sobre si está permitido un uso específico de algún libro. Por favor, no suponga que la aparición de un libro en nuestro programa significa que se puede utilizar de igual manera en todo el mundo. La responsabilidad ante la infracción de los derechos de autor puede ser muy grave.

Acerca de la Búsqueda de libros de Google

El objetivo de Google consiste en organizar información procedente de todo el mundo y hacerla accesible y útil de forma universal. El programa de Búsqueda de libros de Google ayuda a los lectores a descubrir los libros de todo el mundo a la vez que ayuda a autores y editores a llegar a nuevas audiencias. Podrá realizar búsquedas en el texto completo de este libro en la web, en la página <http://books.google.com>

DISSERTATIO ^{2.} D. B. V.
JURIS NATURALIS
in qua

**GENUINÆ
METHODI LE-
GES NATURALES
INVESTIGANDI,**

Uberiorem Demonstrationem
Amplissimæ Facultatis Consensu
PRÆSIDE

DN.

M. JO. BALTH. VVERNHERO

Rotenburgo-Franco,

Fautore suo æternum colendo

in Illustri Philurea

Ad d. 29. Octobr. A. O. R. M. DC. XCIIX.

In Auditorio Collegii Majoris Principum
Publicæ Eruditorum Ventilationi

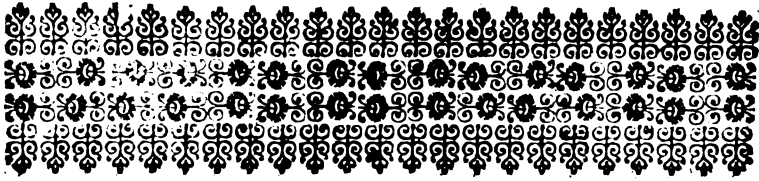
fisset

SAMUEL Seeliger / Vratislav.

LIPSIAE, Literis BRANDENBURGERIANIS.

PRÆFATIO.

Miraculum inter animalia homo est, *Plato apud Marfil. Dial. 1. d. LL.* Facies ejus ad Similitudinem pulchritudinis Coelestis figurata. *l. 17. ff. d. pœv.* Sed animus multo magis. Hoc quid excellentius, aut præstabilius in sublunari globo? Quam celer & incredibilis ejus vis? Ut meminit præteritorum, & prospicit futura? Voluntatis autem quam ingens amplitudo? Nam nihil sub ullius potentiaæ objectum cadere videtur posse, ad quod non pateat Voluntas cujusque hominis. Quæote, seducere paululum in temetipsum. Sed seducere, & rimare probè mentis tuæ recessus. Nec verò miraris jam? sic stipes mihi fueris, aut saltem qui proximè ab illo abest. Præclarior verò in mente nihil, quam Norma, ad quam componi actiones debere sentit. Dirigit ea justitiam omnium adversus omnes; dum jus constituit perpetuum & immutabile. Hæc Basis & Regula Jurium particularium. *Conf. Celeberr. Dn. Schilterum Manud. Philos. Moral. ad Jurisprud. c. 1. §. 10. & Struv. Pref. Tr. de Vind. priv.* Ad hanc congruit, quod æquum est, & quod iniqum, ab hac divertit. Lydius hic lapis est, ad quem exigendæ humanæ actiones. Quod cum com-

mentormecum, *Bone DEUS!* quàm miror, non veritos fuisse sacrilegos quosdam homines, in adyta hæc involare, & dare tantas turbas. Insanum facinus & ausum scelestissimum! Arrodere inscriptas menti humanæ leges, violare impiè Numinis Auctoritatem; denique universum Naturæ jus stultitiæ nomine infamare! O Monstrum te, *Machiavelle*, & Orci irati partum! Quid verò? præconceptâ jucundi & injucundi opinione niti, quæ insita humano cordi, quæ sanctissimo DEI digito insculpta ei sunt? Sed furia te agitant, & rabies insana. *Vid. Machiavelli Disput. de Republ. L. 1. c. 2.* Nec mitiùs de te, *Hobbesi*, *Cameadi* vestigia calcante. Nam quò omnis acies illa tua, & ingenium, quàm ut eversum irès Sanctissimæ Legis, quæ omnis justitiæ fundamentum est, Originem Divinam? *Vid. Hobbes. Elem. de Cive c. 2. 3.* Horreo, cum lego Verba authoris *des Oeuvres melées* quæ p. 4. habet, cum ait: *La Nature seroit devenue inutile à l'homme, si elle n'avoit établi ses Principes sur la joye, & sur le plaisir.* Nihil verò magis periculosum, quàm in dijudicandis Naturæ legibus ad solam rationem, tanquam adæquatam Principium provocare. Quàm enim via intacta hæc est, & lubrica? Quæ confusio officiorum inde? Quilibet enim pro libidine suâ, tanquam rectæ rationis dictamine pugnabit. Nulla certa Norma, ad quam confugias, nullum firmum fundamentum, cui innitaris. *Præclare Felden. Elem. d. Just. & J. P. l. c. V. §. 1. Omnes Jus N. dari clamant, nemo autem propemodum scit, quid illud sit, sed quod cuilibet dicitur sua Opinio, hoc pro J. N. habet.* Videtur ipse *Malmesburienfis* huc collimasse, quasi integrum ipsi fuisset, prurientis rationis

nis suæ, quantum vis stulta decreta sequi, & ea pro Legibus Naturæ inaniter venditare? Non Principium ratio est, in quod resolvi leges Naturæ possint; sed medium, per quod se Voluntas Divina prodit. Excussa hæc majori ex parte sunt in *Diss. de Genuina Leges Naturales & Gentium investigandi Methodo*. Cujus Methodi Uberiorem ego demonstrationem impræsentiarum suscipere animum induxi, operam in eo præcipuè collocaturus, ut dubia, quæ cuiquam obrepere circa eam possint, pro Viribus Ingenii mei pusilli eximam. Quod Institutum ut felicem sortiatur eventum, ardentissimis precibus auxilium Æterni Numinis arcessimus!

SECTIO I.

In qua Socialem Vitam principium Juris N.
esse, pluribus deducitur

§. I.

Imperator in §. 3. l. d. 7. & 7. tria adducit Juris præcepta: *Honestè vivere, neminem ledere, suum cuique tribuere*. Quæ quamvis latissima sint, & infinitis particularibus præceptis, pro principio atque fundamento substerni possint, primum tamen principium constituere nondum queunt. Illud enim vel maxime quæritur, quid Vita honesta sit; in quo consistat; quid vocetur suum; quomodo & quando ledatur alter. Igitur, ut cognoscatur, quænam sit perpetua illa Norma, Vitæ humanæ directrix, ad quam tum hæc, tum alia Juris Naturæ præcepta referuntur, Natura, & Conditiõ humana penitus rimanda. Et apparet, hominem creatum esse Animal sociale, seu quod cum aliis ejusdem speciei hanc Vitam transigere debeat, & per consequens ea officia exercere, sine quibus socialis hæc Vita nullo modo consistere potest. Ut

proinde necessaria convenientia, vel disconvenientia, cum conditione humana, & salute socialitatis *Genuinum sit Principium*, ex quo leges Naturales, cum præceptivæ, tum prohibitivæ deduci, & in quod eadem resolvi debeant. Inde est ille Instinctus in homine, & vehementissimus socialitatis appetitus. Omnes cum aliis esse cupimus; nemo perpetuam solitudinem querit, & amat. Nulla sine socialitate voluptas vera. *Vid. Senec. Ep. 6. Arist. 8. Ethic. 1. pr.* Quare & damnamus eos, qui perpetuæ Contemplationi affixi hærent, sine aliquo in Communitatem hanc fructu. Qualem hominem, aut DEUM esse, aut bestiam, haud inscite proclamât *Aristoteles*. *Cicero* præclare omne officium, quod ad Conjunctionem hominum, & ad societatem tuendam valet, antepōnit illi officio, quod Cognitione & scientiâ continetur. *Offic. Libr. 1. c. XLIV. p. 140.* In Somn. Scipionis quoq; Capite III. rectè & eleganter, *Nilil* inquit, *est illi Principi DEO, qui omnem hunc mundū regit, quod quidem in terris fiat acceptius, quā concilia cætusque hominum jure sociat, quæ Civitates appellantur. Harum Rectores, & Conservatores hinc profecti, huc revertuntur. Et paucis interjectis, Homines, ait, sunt hac lege generati, qui tuerentur illum globum, quem in hoc templo medium vides, quæ terra dicitur.* Refertur etiam huc Verba queunt, quibus Elegantissimus Scriptor, *Guazzonella Civil. Conversatione p. 14.* Vitam societati subductam, & meris. speculationibus deditam increpat,

§. II.

Huc quoque pertinet hominum *Communis Ortus*, quæ Communio efficit, ut homo ad colendam socialitatem sit aptior, cum naturaliter alios sibi æquales videt; Cum nihil habet, quo se extollat, sed parem in hominibus Originem, parem Vitæ exitum advertit. Quod ita manifestum & omnibus ante oculos, ut opus nihil videamus cum *Hobbes. C. VIII. d. Civ. §. 1.* absurdè fingere, *homines subito è terra more Fungorum esse exortos*, Scurriles Nugæ, sed & extremè impiæ, & Philosophi ingenio indignæ! Neque tamen primus *Hobbesius* in colluvieni hanc lapsus. Ante ipsum ineptias has venum exposuerè *Author libri de Præadamitis c. 8. & Jul. Cesar Vanninus Arcæ. Nat. Dial. 37.* Membris verò, quem in Usum

ere, si absque tam præclaro instrumento foret, supervacaneo ipsi præcepto injunctum esset. Dubitas tamen, & calculus adhuc hæret? Age, ad cunas tenellorum te infantum duco; his utere magistris, & in iis naturam rimare tuam. Nulla hos fata exercuere, aut disciplina instruit; sed misentur, Nondum Vitæ rationem tenent; sed solitudinem oderunt. Quæ verò mollis illa ad aliis benefaciendum proclivitas? Nam eam haud obscure produunt, & beneficiorum tamen, quæ accipere, exiguus sensus. Atque hæc in infantibus pronitas prudenter à *Plutarcho* observata. conf. H. Grot. de J. B. & P. in Prolegom. *Cicero* quoque in egregio libello d. *Amicitia ardentem* hunc socialitatis appetitum inculcat, cum ait: *si quis asperitudo & immanitate natura Timonem μισάνθρωπον imiseretur; pati tamen non possit, ut non acquirat aliquem, apud quem evomat virus acerbitalis suæ. Atque hoc maxime judicaretur, si quid tale possit contingere, ut aliquis nos DEUS ex hac hominum frequentia tolleretur, & in solitudine usquam collocaretur, atque ibi suppeditans omnium Rerum, quas natura suppeditat, abundantiam & copiam hominis omnino aspicendi potestatem eriperet, quis tam ferreus esset, qui eam vitam ferre possit?* Socialitas igitur genuinum officiorum fundamentum; hic fons limpidiissimus, à quo munera hominis, quæ talis, in hac Vitæ exequenda purissimo fluxu emanant. Neque solidi quicquam contra hoc Principium reponi potest. Quod ut appareat, age, experiamur argumentorum robur, quibus ad impugnandum hoc Principium uti solent. Primò objicitur, quòd rectæ Rationis dictamina in quævis se Objecta diffundant; appetitui autem socialitatis abundè quis litare possit, si societatem solùm particularem colat. At enim qui hoc argumento utuntur, non dum profectò capiunt, quid velint sibi per socialitatem, qui ex ea jus N. deductum eunt. Neque enim respectum ea habet ad quancumque hominum congregationem, sed ad *μεγαλόπολιν* illam. in quâ omnes homines, ut Cives degunt. Ad hanc nati homines, & à Natura facti; hanc juvent, hanc colant, & tueantur. Quia igitur DEUS produxit homines, non ut pereant, sed ut serventur; inde vetuit necessario, ne ita se homines gererent, ut sibi perniciem maturerent invicem. Per quam prohibitionem manus quasi homini injecit, ne sic uteretur facultatibus suis, ut inde

inde turbetur & destruat socialitatis salus. Id autem fieret, si quis in particularem quidem coetum, cui addictus est, nihil moliat, mali; de cætero tamen aliorum extra eum coetum agentium tranquillitatem violet. Id enim si ipsi J. N. permissum, omnibus hominibus aliis eodem Jure foret concessum. Quàm afflicta verò inde rerum omnium status? Ut labefactaretur salus magnæ illius Civitatis, imò sanè .cujusque particularis? Nam cum cuilibet externo in alienam Rempublicam favere atque insanire liceret; non illi particulari socialitati certa salus; sed periclitaretur singulis momentis, imò necessariò cum toto rueret & pars. Unde evidenter consequitur, nemini licentiam J. N. concedi, ulli hominum nocendi, imò talem licentiam cum interitu cujusque Particularis Societatis fore conjunctam. Et concipi fortasse hinc non ineptè socialitas possit per modum quantitatis continuæ. Quemadmodum enim in hac nulli particulæ motus infundi potest, qui non eodem tempore simul omnibus ejus partibus cæteris communicetur, ut proinde tota simul Quantitas in aliorum Corporum viciniam transferatur; ita eodem modo, si cuiquam fingatur data J. N. licentia, cuiquam extra societatem particularem, in qua vivit, nocendi, eadem omnibus hominibus cæteris eodem tempore, eodemque modo data necessariò est; cum quoad hoc indivulso & quasi continuo nexu homines inter se cohæreant, ut, quicquid individuo competit, id ipsi non quâ tali competat, sed quatenus partem subjectivâ speciei humanæ efficit. Quam generalem omnium hominum inter se socialitatem præclare his verbis expressit Cicero V. d. *Fin. In Omni honesto nihil est tam illustre, nec quod latius pateat, quàm conjunctio inter homines hominum, est quasi quædam societas & Communicatio Utilitatum, & ipsa charitas generis humani; que nata à primo satu, quo à procreatoribus nati diliguntur, & tota Domus conjugio & stirpe conjungitur, serpit sensim foras cognationibus primum, tum affinitatibus, deinde amicitis, post Vicinitatibus cum civibus & iis, qui publicè locis atque amici sunt: deinde totius complexu gentis humane. Quæ affectio suum cuique tribuens, atque hanc quam dico societatem conjunctionis humane munificè & æque tuens justitia dicitur, cui adjuncta sunt Pietas, Bonitas, Liberalitas, Benignitas, Charitas, quæque sunt generis ejusdem.* At-
B
que

que hac ita *Iustitia* propria sunt, ut sunt *Virtutum* reliquarum communia. Nam cum sic hominis *Natura* generata sit, ut habeat quiddam innatum quasi civile atque populare, quod *Græci* πολιτικός vocant, quicquid ages, quaque *Virtus*, id à communitate, & ea, quam exposui *Charitate* atque societate humana non abhorrebit, *Vicissimque* *Iustitia* ut ipsa se fundet *Uso* in cæteras, sic illas expetet. Quamobrem cum quis certo se concilio associat, ut fiat civis particularis, nondum desinit esse *Civis* *Universæ* conjunctionis humanæ, & hinc munera huic adhærentia exercere tenetur. Neq; etiam renunciare huic *Juri* *Civitatis* potest, nisi simul conditioni humanæ renuntiare velit, & in *Brutorum* venire censum.

§. IV.

Objicere præterea solent, *prædones* atque *latrones* isidem *societates* colere, neque tamen *Juri* *Naturali* conformem vitam agere. Cui tamen dubio robur jam per modò dicta decedit. *Latrones* enim & *grassatores* in *Lumen* *Naturæ* pertinaces sunt, quia non colunt magnam illam societatem, cujus ipsi quoque *Cives* & *membra* sunt. Neq; ob aliam rationem illicita est particularis illa ipsorum conjunctionio, quàm quia labefactat, aut penitus solvit nexum hominum inter se. Fac enim liberum quibuslibet esse, coire, agmina jungere, prædari, *latrocinari*, alios per inprovisa facinora circumferere; an ulli particulari etiam cætui de sua salute vel per momentum cautum erit? Perpetuus metus & horror torqueret homines, denique mutuâ clade confecti perirent omnes. Vides, quomodo actiones cujusque individui innexæ toti humanæ societati sint. *Facinorosi* igitur tales homines non litant *socialitati* absolute, ut ut possint quoad partem integram sc. certum cœtum, in quem ipsi conspirarunt, & quem colere sine *Legibus* *Naturæ* minimè possunt. Unde *Cicero* *II* *Offic.* rectè: *Iustitia* tanta vis est, ut ne illi quidem, qui maleficio & scelere pascuntur, possint sine ulla particulâ *iustitia* vivere. Nam qui eorum cuipiam, qui unâ *latrocinantur*, funatur aliquid, aut eripit, is sibi ne in *Latrocinio* quidem relinquit locum. Ille autem qui *Archipirata* dicitur, nisi equabiliter *pradam* dissipiat, aut occide.

occidetur à sociis, aut relinquetur. Et verissimum Alexandri Aphrodisiensis effatum, cum societatem sine Justitia durare negat. conf. Heliodor. in Æthiop. l. 5. Quicquid igitur, si ab omnibus hominibus fingatur fieri, destruit salutem universæ conjunctionis humanæ, id est lege Naturali vetitum.

§. V.

Ulterius ex eo capite Principium hoc impugnari solet, quòd socialitas Materia seu objectum J. N. fit; objectum verò non determinet jus, quòd circa illud occupatur, sed ab hoc potius determinetur. Et verò audacter primò asseritur, vitam socialem esse objectum J. N. cum potius ea constituat primum ejus præceptum, cujus veritas & evidentia ex contemplatione conditionis humanæ resultat. Jam autem non absurdum, adhiberi aliquod præceptum, tanquam principium cognoscendia. Imò id regulare in legibus, ut generaliter sint conceptæ, & quamplurimas propositiones particulares sub se contineant, per congruam interpretationem inde eruendas. Quòd dixi, vitam socialem esse primum J. N. præceptum, nihil impedit, quò minus etiam haberi pro ejus fine possit. Quemadmodum verò ex fine, tanquam mensura æstimentur media, ita ex genio socialis vitæ præcepta Juris Naturalis ad eam ducentia colliguntur. Do Exemplum: Pater filium in Academiam mittit, ut literis incumbat, eumque eam in rem variis præceptis instruit. Finis est acquisitio Eruditionis, quæ ipsa primum quoque inter mandata locum sortitur. Jube enim eum variis artibus atque scientiis animum subigere. Ex quo primo atque Universalis præcepto reliqua particularia fluunt, sive nominatim & expressè, sive tacite inculcata. Nam & necessarios libros comparandos, & doctos Viros audiendos, & audita lectavè diligentè meditatione ruminanda atque digerenda esse innuit. Pari modo homo, cum ad Naturam suam leviter attendit, videt, animal se productum sociale; quem finem à DEO intentum ut producat homo, dispicienda sunt ab ipso necessaria media, quæ nexum cum fine necessarium habent; quæ cum per dictamen rectæ rationis eruit,

B 2

volun-

voluntatem DEI de faciendis, vel omittendis intelligit, seu elicit leges Naturales.

§. VI.

Nec obstat quicquam, quæ *Ericus Mauritius d. Princip. Juris publ.* habet, cum ait: *Si nullum Jus N. sit, nisi in respectu ad societatem humanam, quid fiet de eo tempore, quo Adamus solus ante productos alios homines vixit? Sanè nullis Natura LL. obstrictum fuisse, secundum hanc sententiam dicendum fuerit. Atque adco integrum illi per hanc opinionem relinquatur, illo quidem tempore colere DEum, vel non colere, patrare fæda alia, vel non patrare, quod absurdum esse nemo non facile videt. Sed & eadem ratio fuerit hominis remoti à societate humanà, quales esse possunt Eremita deportati in castulas inhabitabiles. Etenim illi hoc dogmate Jure Natura solvuntur. Atqui certum tamen est, illos ad colendum DEum teneri, & ad vitanda, quæ dedecent humanam Naturam. Non ergo à solâ societate humana vis Legum Natura dependet, neque eò solum refertur, sed vel DEum respicit, vel proximum & societatem, vel seipsum & Naturam humanam. Nam negata actualis existentia societatis non impedit, quò minùs officia quædam Juris Nat. exerceantur. Non quòd ex alio fonte manent, sed quòd ad ipsam societatem aliquando existuram respectum habeant. Ita Adamus, cum solus adhuc inhabitaret terram, inque seipsum seductus Naturam rimaretur suam, evidenter intellexit, productum se esse ad socialitatem cum hominibus aliis à DEO producendis colendam. Qui respectus ad futuram societatem jam constituit fundamentum officiorum erga se ipsum exercendorum. Fateor autem, in Adamo cum illa officia, quæ hominem erga se ipsum dirigunt, tum quæ cultum respiciunt Divinum, liquidius multò ex fine à DEO in creatione principaliter intento, consecutione nimirum æternæ Beatitudinis, ad quam se productum esse, haud dubiè evidenter propter clarissimum intellectus lumen cognovit, deduci posse.*

VII. Fal-

§. VII.

Fallitur hîc quoque *Renatus des Cartes*, cùm passim in *Medit. & Principp. Pbilos.* quicquid de DEO vi luminis Naturæ novimus, ex ejus in nobis existente idea derivat. Quam & in ipso ortu nostro à DEO nobis inditam, atque innatam contendit. Ita enim in *Meditat. III. p. m. 24.* *Supereſt tantùm, ut examinem, quâ ratione ideam ipſam à DEO accepi; neque enim illam ſenſibus hauſi, nec unquam non expectanti mihi advenit, ut ſolent rerum ſenſibilium idea, cùm iſta res externis ſenſuum Organis occurrunt, aut occurrere videntur, nec etiam à me efficta eſt; nam nihil ab illa detrabere, nihil illi ſuperaddere planè poſſum, ac proinde ſupereſt, ut mihi ſit innata, quemadmodum etiam mihi innata eſt idea mei ipſius. Et ſanè non mirum eſt, DEUM me creando ideam illam mihi indidiſſe, ut eſſet tanquam nota Artiſicis Operi ſuo impreſſa.* Fiſtitia enim hæc Idea eſt, & in cerebro *Carteſiano* nata. Nulla in homine de DEO innata cognitio, niſi quæ per modum potentix proximæ concipitur, ad actus eognoſcitivos de DEO, imprimis ejus existentiam & immediatè eliciendos, quamprimùm vis intellectus ſe exerit, & termini ſunt noti. Et nulla in homine ſibi relicto de cultu DEI ſententia, niſi quæ relationem ad ſocialitatem dicat, quod in antecedentibus oſtenſum.

§. IIX.

Sed nec ii pauci ſunt, qui ex hoc capite præſticipium hoc J. N. impugnant, quòd non ſit primum, cùm in aliud prius, *Voluntatem* nimirum *Divinam* reſolvi poſſit. Unde ex hac, non verò ex ſocialitate, præcepta *Juris Naturalis* deducenda eſſe contendunt. Atque hanc ſententiam noviffimè *Vir Eruditus* in *Differtat. d. Princip. Jur. Nat. & Delib. Juris ſelect.* uberius proponere inſtituit, legens in eo veſtigia aliusingenii, eruditione & acumine præſtantis. Ita verò Rem perſequitur, ut primò Naturæ humanæ conditionem, atque præſtantiam rimetur; deinde ſpecialiùs animæ *Ratio nalis* partes, *Intellectum* & *Voluntatem* conſideret, & deinceps concludat, quia

B 3

homo

homo agendi facultatem à DEO acceperit, eum ex Voluntate ipsius licitè agere, quicquid velit, nisi quatenus agendi illa facultas per Voluntatem Divinam restricta sit. Declarari autem Voluntatem Divinam de coercendâ agendi libertate vel Verbis vel factis. Priorem declarandi modum constituere *Jus Divinum revelatum*, posteriorem *Naturale*. Accedit postmodum ad recensenda facta illa, quibus se Divina Voluntas prodiderit, & ex quibus proinde Jus N. resultet. Et Primo loco ponit motus & instinctus intrinsecos in homine; 2. Actiones Creatoris, Creationem, & Conservationem rerum. 3. Actionum finem necessarium atque probabilem. 4. Medii necessitatem. 5. Attributa Creatoris, perfectionem & sapientiam. At enim principium hoc, quatenus approbati meretur, non nisi verbis à nostra, socialitatis salute differt. Quid enim, quæso, rerum, quæ apparent, conservatio, & ipsa earum Natura atque circumstantiæ aliud inferunt, quàm hominem ad colendam socialem vitam esse productum, & hinc jussum facere, quicquid huic necessariò convenit, & omittere, quicquid necessarium cum ea disconvenientiam involvit? Per finem necessarium actionum atque probabilem, quem vocat, id videtur significare, Res omnes à DEO nihil frustra faciente, necessariò ob. aliquem finem productas, & probabiliter eum in finem, ut homo eas in suum commodum convertat; Inde verò solummòdò sequitur, licere homini rebus à DEO productis uti; modus vero & ratio utendi Juri Naturali conformiter non nisi ex connexionione cum socialitatis salute judicari potest. Idem de medio sentiendum, quo homo conservari, & jus à DEO concessum obtinere potest. Uti enim hoc jus cognosci non nisi ex ratione Naturæ humanæ, & genio socialitatis potest; ita nec medium concipi, sine habito ad eam respectu à quoquam evidenter potest. Attributa verò Creatoris contemplari, non nisi ad id conducit, ut clarè, & infallibiliter homini pateat, quia à DEO productus sit, inde conservari ipsum quoque DEUM velle, & quia salvus esse sine conjunctione cum aliis non possit, inde imperatam ipsi socialem vitam, & simul Officia, necessariam relationem ad eam habentia. Quòd verò in fundamento Juris N. mentio sit instinctuum;

atum; id lubricum, & infirmum. Cum & allegare quis falso in-
stinctum ad aliquod objectum possit, & saepe averfatio, & horror
quidam in homine deprehendatur circa objecta per se indifferentia,
& quæ proinde nihil quicquam turpitudinis involvunt. Instinctui
igitur quæ tali nihil omnino in Disciplina Juris N.tribuendum. Dio
eo, quæ tali. Secus enim est, si solida ratio ei subfit; quæ tamen
non nisi ex socialitate reddi potest. Excipit quidem hic Dn. Kestne-
rus, quod si utilitas aliqua, ex qua societas existat, Fons J. N. esset,
sequeretur, Jus Naturæ in possessione hominum esse; cum quilibet uti-
litati suæ renunciare possit, & sine Naturali jure, quod fundamen-
tum esset in communi utilitate, vivere. Verum non animadvertit,
quod socialitas, non quæcumque utilitatem, sed eam, quæ neces-
sarium cum Natura humana nexum dicat, & quæ remotâ, nullo
modo consistere societas humana queat, respiciat. In quo etiam
primaria & evidentissima J. N. à jure Gentium, & Civili differen-
tia consistit. Et huic proinde utilitati cum tanta necessitate in or-
dine ad humanam Naturam conjunctæ nemo renunciare potest, ni-
frissimè renunciare Naturæ humanæ velit, & in Brutum degenerare.
Renunciare igitur non nisi tum utilitati licet, quando non
involvit necessariam ad subjectum renuntians habitudinem, &
quando solius renuntiantis favorem respicit. Præterea ex *Muta-
bilitate socialitatis* Principium hoc impugnat. Ita enim pergit: *Prin-
cipium hoc valdè indefinitum est; nam societas multis & variis, imò
contrariis modis promovetur, quia si Jus N. ex hoc principio flueret,
sequeretur, illud Jus in Infinitum posse mutari. Nam quod hodie u-
tile est ad societatem colendam, alio tempore noxium esse potest.* Imò
verò cum Jus Nat. non nisi circa eas actiones occupetur, quæ neces-
sariam convenientiam aut inconvenientiam cum Naturâ humanâ
involvunt, inde apparet, id nulli esse mutationi obnoxium; quia
necessum aliàs foret, simul mutari naturam humanam. Unde etiam
sat palpabile emergit discrimen J. N. à Jure Gentium atque Civili.
Nam Jus gentium non occupatur circa moderandas actiones eas,
quæ cum socialitate necessario nexu coherent; Sed quæ insigne
solummodò momentum ad eam habent; ita ut iis secus habenti-
bus, salva quidem ea stare, sed non de tam felici statu gloriari pos-
sit.

fit. Ius Civile autem planè non respicit directè commodum magnæ illius Societatis humanæ, sed Societatis tantùm particularis. Denique veritati non litat memoratus *Author*, cùm existimat, *Principium hoc potentissimos, & à nobis renotos Principes non obligare, cùm hi suis Terris contenti nullos alios populos curent*; Cùm enim quisvis homo vel leviter attendendo ad Naturam suam animadvertat, ad colendam socialitatem se productum; Inde & officia ex ea necessariò fluentia tenebitur servare; si vel maximè in extima Australi, aut Septentrionali plagâ degat. Quamdiù enim se fatebitur esse hominem, agnoscet quoque, membra se Societatis humanæ esse, atque hinc exequenda sibi munera, quæ Societatis hujus membris expedienda incumbunt.

§. IX.

Ex socialitate Immutabilitas quoque, ut diximus, I. N. fluit. Versatur enim Ius Naturæ circa res necessariam convenientiam, vel disconvenientiam cum socialitate, atque humanâ Natura habentes. Uti igitur Natura humana eadem semper manet; ita etiam jus huic Naturæ accommodatum. Nam aliter habente Iure Naturali, atque habet, destruitur socialitas; quia illud non nisi circa eas actiones versatur, quæ necessarium nexum cum socialitate habent. Destructâ verò socialitate, tollitur etiam Humana Natura, quia hæc cum illa indivulso nexu cohæret. Quamobrem nec in DEum, nec hominem cadit hujus Iuris mutatio. Non in DEum; cùm is suæ voluntati contraventurus esset; cùm enim vellet existere hominem, h. e., Animal sociale, adeoque ad officia cum socialitate cohærentia expedienda necessariò devinctum, simul idem nollet, quod summæ imperfectionis est. Sed nec est, cur ab homine mutationem Legis Naturalis metuamus, cùm inferior nullum sibi circa superioris sui leges arbitrium possit sumere; adeoq̄ mutatio ab illo suscepta ipso Iure nulla est, nec in subditis obligationem producit, utpote quam interveniens supremi legislatoris autoritas excludit. Ais: *Quidni mutatio hac sub Objectum Potentia Divina, utpote*

utpote infinita cadat? At enim quamvis ea sit potentia Divinae amplitudo, ut nullis limitibus circumscribi queat; pro objecto tamen non agnoscit res necessario socialitati congruentes, vel non congruentes. Nam profecto, si quid hic potentia Divina posset, contradictoria posset. Inde non magis DEUS mutare Legis Naturalis Præcepta potest, quàm efficere, ut bis quatuor non sint octo, aut dimidium quaternarii non sit Binarius. Sed Exempla tamen nonnulla dantur, in quibus mutatio quædam Juris Naturalis cum à Deo, tum ab hominibus videtur facta. Ita *Exod. III. DEUS Israelitis ex Ægypto abiturientibus factum Juri Naturali adversum præcepisse videtur, dum jussit ab Ægyptiis commodatò accipere vasa aurea, atq; argentea, & ea deinde asportare.* Nihil verò hoc Exemplo effici, oppidò manifestum erit, si quis modò attendat, in quo delicti ratio formalis consistat, in hoc scilicet, quòd involvit *àvoulav.* Et satis quidem est perspicuum, nullum furtum esse posse, sine rei alienæ contrectatione, invito Domino facta. Ablatio autem illa *Israelitarum* non fiebat invito, sed quàm maximè volente, imò imperante vero & Principe Domino, nimirum DEO. Hic supereminens omnium rerum Dominus; à quo omnia bona velut precariò accepimus; quæ proinde revocare suo arbitrio potest. Sed nec omninò minùs Principales seu secundarii dissentiebant Domini, cum ipsi Israelitas ad asportandum vasa incitaverint, ipsisq; ea attulerint. Et si vel maximè dissentire voluissent, dissensus tamen eorum consensus habuisset vim; quia qui nullo suo jure dissentit, pro consentiente merito est habendus. Urne verò Israelitæ aliquod dissentiendi jus allegare possent, effecit cum superioris voluntas, tum vinculum, quo se Israelitis gravissimas ipsis operas præstantibus obstrinxerant. Inde pulchrè *Calixtus in Theol. Morl. Quando DEUS auferre jussit Israelitas Ægyptiorum aurea & argentea vasa, autoritate sua supremâ Israelitis hac ipsa in Mercedem maximorum laborum, quos Urbes Ægypticas adificando exantlaverant, adjudicavit, adeoque, qua prius aliena jam propria effecit.* Affertur præterea à multis pro mutabilitate Naturæ pugnantis, quòd homicidium J. N. prohibitum tamen præcipi à DEO possit. Sed enim, qui ita argumentantur, rursus non animadvertunt, disparatrinque homicidium esse.

C

Cum

Cùm enim occisso dicitur ipso J. N. prohibita, intelligitur suscepta ab illo, qui nullum in alterius Vitam Jus habet; quod in occisione ex imperio Numinis Divini secus. Is enim eminens Dominum non solum in omnia bona, sed & corpora nostra atque vitam habet. Hinc cum suo jure utitur DEUS, nemini injuriam facere videri potest; adeoque nec legem Naturæ ullam mutat. Ais: Quamvis DEUS haud iniquè faciat; tamen ex ipsius voluntate alterum occidens, ab iniquitate absolvi non potest, nisi dispensationem quandam circa J. N. admittamus. Enim verò id opus non est, cum homo nonnisi merus Executor, & minister Imperii Divini sit; cujus arbitrio cum absolutè, & sine exceptione subiectus sit, non poterit videri hinc aliqua ejus culpa concurrere; Quò pertinet JCtorum Regula, quæ habetur in *L. 4. ff. d. R. J. Culpâ caret, qui obsequitur Imperio Domini*. Et hæc quidem de DEO. Sed & humani legislatores interdum legibus suis derogare Juri Naturæ videntur. Et quin de facto aliquid præcipere J. N. contrarium queant, dubium nullum est; sed præceptum tale non erit Lex, ut supra diximus, cum à superiore, qui Jus in nos habet, hæc proficisci debeat. Non potest autem videri Jus habere, cui contrarium à Communi omnium superiore Domino est præscriptum. Sed nonnunquam tamen videtur unius alteriusve legis Naturalis mutatio cum effectu à legislatoribus humanis suscipi. Ut Ecce! Ex conventionem duorum pluriumve in idem placitum obligatio J. N. ad producendam actionem efficax descendit. Sed Jus civile Romanum tollit ejus effectum; neque ex omni pacto jus agendi concedit, sed ex eo solum, quod vel vestitum à lege, vel contractui est in continenti adjectum *l. 35. §. 5. C. d. donat. l. 7. §. 4. ff. d. pact.* Sed facile nodus hic dissolvitur, modo quis attendat, hoc casu non mutari jus N. aut obligationem Naturalem tolli; sed ejus solummodò effectum ob utilitatem Reipubl. suspendi; Quod utique juri Civili licet; utpote quod esse determinare Jus Naturæ, & ejus obligationem recipere, idque vel simpliciter, vel secundum quid potest. Imò interdum etiam, svadente Reipublicæ manifestâ utilitate, reprobare potest. Quæ omnia in Jure Romano fiunt. Ita enim patriam potestatem, contractus, Emptionem - Venditionem, Locationem - Conductionem, quibus origo

origo ex Naturali jure, variè determinavit, atque ad certos limites
 restrinxit. *l. fin. C. d. patr. potest. l. 2. C. d. rescind. vend.* Quo ipso ta-
 men nullum Juris Naturæ præceptum violatur, aut immutatur. Quip-
 pe Dispositio J. N. est generalis & indeterminata, quæ tamen non
 respuit limites per determinationem Civilem accipere. Ulterius
 sæpenumero Jus Civile plenum effectum Obligationi Naturali tri-
 buit, dum & actionem & exceptionem, quæ vocatur, inde vult
 oriri, ut in plerisque fit contractibus. Interdum autem non ple-
 num largitur effectum, sed minus plenum, seu remissionem quen-
 dam, ut compensationem, retentionem, & similes effectus. *l. 7. S. 4.
 ff. de pact.* Nonnunquam verò ne remissionem quidem effectum
 quendam ex obligatione naturali vult descendere; quod fit, v. gr.
 cum Mulier pro alio intervenit; nam per errorem solum etiam re-
 petere conditione licebit. *l. 49. ff. d. Condit. indebit* & in pu-
 pillo, cui sine Tutoris auctoritate mutuum est datum. *l. 59. ff. d. O. &
 A.* Neque tamen ullibi his casibus obligatio Naturalis, si quæ datur,
 expirat, sed ejus Effectus solummodò, uti dictum, sub Reipubl. sa-
 lute occultatur.

SECTIO II.

Quæ Officia erga DEUM & seipsum sigilla-
 tim ex hoc principio deducta
 sistit.

S. I.

AD deducendam Cultus Divini sanctitatem ex lumine Naturæ,
 nihil magnoperè desudandum. Neque enim ullâ aliâ re
 videtur opus esse, quàm ut respiciamus ad originem conditio-
 nemque nostram, & in Essentiæ Divinæ contemplatione oculos de-
 figamus. Cùm enim meminerimus, à summo illo Ente omne id,
 quod sumus, profluxisse, rationemque præcipuè, quâ à brutis se jun-
 gimur, nobis tributam; inde pronâ consequentiâ fluere videmus,
 Deum pio sinceroque cultu prosequendum esse. Præterea contem-
 platio hæc nobis, qualis etiam cultus ille esse debeat luculenter inge-
 rit.

rit. Nam cum in DEO summam deprehendamus Bonitatem, colligimus, venerationem ejus cum tenerrimo amore conjunctam esse debere; & quia summam Potentiâ ejus benignitas munita; sequitur, firmam in eo fiduciâ recumbendum; quod verò justus vindex in scelera animadvertit, hoc ipso sui metum animis inculcat; & sic de reliquis officiis erga Deum à nobis exercendis. Ulteriùs verò ex demonstrato ita Divino Cultu Officia erga se ipsum deduci videas. Neque enim peragi rectè Cultus Divinus potest, nisi animus verè humilitati studeat, & temperantiæ, refrænet ambitionem, habendi restringat studium, denique nitatur, ut penitus excutiat vitiorum jugum. Qua de re pluribus cum Theologi, tum Philosophi Morales videri queunt, & in his præcipuè *Morus Enchirid. Ethic. p. 204.* Et hæc ratione velut à priori procedit Cultus Divini demonstratio; quæ ipsa tamen aliis quoque argumentis pluribus adjuvari potest. Quæ recensere omnia, longum nimis, nec instituti nostri. Jam illud solummodò uberius persequemur, quam necessarium cum socialitatis salute quoque nexum Cultus Numinis involvat. Qui ut eò manifestiori se ratione prodatur, summatim singula cultus hujus præcepta excutiemus, eorumque maximum, imò necessarium prorsus in societate humana usum demonstrabimus, hoc ipso eorundem sanctitatem haud parum confirmatari. Quod idem circa altera quoque officia, erga seipsum exercenda conabimur. Est verò de Religione Naturali hoc quasi fundamentale præceptum;

§. II.

DEUM existere, firmissimè crede. Absque hoc enim si esset nullum omnino Jus existeret, cum nulla in hominem caderet obligatio; adeoque nec in statu naturali, nec Civili ulla foret securitas. Non in statu naturali; quia pro lubitu quisque alteri insidiari, vitæque & bonis ejus vim licitè inferre posset. Cum nullâ omnino ratione terminos voluntas humana, aut limites admitteret. Neque major securitas in Civili statu. Nemo enim ad obediendum imperio civili obstrictus esset; neque propriæ utilitatis ratio sola sufficeret, ad homines à malo absterrendos. vid. hîc *Puffendorffium d. O. H. & C. cap. d. Relig. Nat. § ult.* Sed enim, quia expedita debet esse ex Lumine N. existencia Numinis, utpote, in quâ

quã nititur omnis Religio, imò universum naturæ Jus; inde hîc subjiciemus firmissimam, concatenatoque nexu cohærentem demonstrationem ejus, quã si erga insanos Atheos & stultissimos scēpticos utaris, id efficias, ut vel silere discant, vel dedere se victos.

§. III.

Ita verò procedo. Me ipsum respicio, & quid sim considero. Et verò, quicquid sim, imperfectum quid sum, deest mihi aliquid, saltem cognitio, quam affecto. Imperfectionem præterea meam inde cognosco, quòd intelligam, non posse me ne per unicum quidem momentum de novo me sistere. Neq; enim hujus momenti, quò nego, h. e. me aliquid esse intellipo, duratio infert existentiam alius momenti, sed separata ea sunt, & distinctis singula existentiis gaudent. Sum igitur imperfectum quid, hoc est non à me ipso, sed aliunde sum. Nam profectò, si à me ipso essem, omnes mihi perfectiones tribuissèm, & quomodo me producere potuerim, cum producens producto prius esse debeat? Nam quod me negativè ais, à me ipso esse, nihil proficis. Nam quid, quæso, est à seipso negativè esse? Puto improductum esse, seu non esse ab alio. Sed enim unde limitatio Naturæ meæ? nam si aliunde non forem, per me existerem, adeoq; nihil quicquam me posuisset limitare, essem igitur perfectū quid, quod cum non sim, quid evidentius & infallibile magis, esse me ab alio? Desudavi hætenus, sed lætor, quòd non inaniter, nihil enim habes, quod regeras; sum ego substantia negans, h. e. aliquid, nec existo à me, sed aliunde sum. Sed unde quæso? Hæsitatio tamen; videlicet ne impliceris. Sed urgeo te; unde sum, si aliunde sum? sed ais, à Parentibus. Arripio verbum; sed quales Parentes mei? De iis haud dubiè hæc nobis Cognitio, quòd quicquid in me esse concessum est, id idem in ipsis sit. Cum nihil possit continere effectus, quod non existat in ejus productrice causâ. Sed quomodo, quod ego sum, in iis quoque existit? Duæ viæ sunt, ut vel tale quid, quale ego sum, formaliter in eâ causa detur, vel existat in eâ facultas excellens id producendi, quod ipsa formaliter non habet. Elige jam utrumvis; si, quod ego sum, eminenter in Parentibus meis locas, facultas illa in iis eminentes aut in infinitum patebit, aut limitibus suis terminabitur; Si posterius

rius contendis, nihil proficis; nam ad scopum meum non fecus facit, atque si concessisses, quod ego sum, in causâ mei, quam Parentes dicis, formaliter dari. Nam utroque casu eorum naturam eadem limitaram facis, & hinc non à seipſa, sed aliunde dependentem. Sed unde? Allegabis Parentes alios, de quibus cùm eadem recurrat Quæstio, eandem ex te Responſionem extorquebo. Eos igitur rursus ab aliis deduces, & his quoque suam Originem constitues. Nec ego repugno. Sed quid ad ultimum? An ita perpetuò derivabis, nec in aliquâ tandem causa prima subsistes? Imò verò id facias oportet, absoluta hinc reurget Necessitas. Quid enim? Tunc existis? Et verò id jam antè concessisti; existis igitur, & existis ab alio, & is rursus ab alio. Remove igitur Causam tui primam, disjunge eam infinito à te spatio. Tu igitur amplius non existis. Miraris, & recusas? Imò sic non existis. Vide enim, quomodo rem clarioribus paulò Verbis, Te indulgente, eloquar. Causa tui prima, à quâ cætera tui productrices causæ in esse suo dependent, infinite à Te abest, h. e. infinitum inter Te & primum principium tuum intermedium est spatium. Ut igitur tu à non esse ad esse procedas, infinitum hoc tibi spatium emetiendum. Nam & intermediæ causæ omnes, & prima positive atque Activè, quod negare non potes, ad tui productionem concurrere; infinite igitur si prima abest causa, infinitum præterlabi debet spatium, donec effectus, h. e. tu incipias existere. Quid tremis & horres? Imò nondum existes; sed nec unquam existes; nam origo tua infinite aberit. Capis hoc? vides, ut te hęc constringam; nam nullibi erumpere & elabi potes, quia infallibilem & apodicticum evidentissimæ demonstrationis nexum negare non potes. Ecquid reponas? nam siles & miraris. Et vero *Plato* sis aut *Socrates*, has non exhibis tricas. Circumspice tamen, & meditare, si libet.

§. IV.

Ego interiori refugio spiritus. Infinite causa Tui prima à Te abest; Tu igitur ab eadem infinite abes, h. e. nondum es, nec unquam eris. Quid dubiras, & mussitas? Quicquid verò sit, imò dicas, à parte antè, non à parte post infinitum esse spatium. Quid enim

enim dicis? Aut quis tibi sensus, & conceptus, cum dicis? sed indut-
geo tibi tuum illud à parte antè. Quid verò proficis? quid est à
partè antè infinite abesse causam tui primam, aliud, quàm à primo
Tui principio ad tuam existentiam infinitum extendi spatium, seu
te jam non existere? nam si existeres, esset igitur jam non infinitus,
sed determinatus causarum à parte antè, si tanti tibi est, hanc Phrasin
retinuisse, numerus. Et sanè, si quis modò præterea cogitet, plures
se agnoscere causas, quàm ipsius Parentes, & alios majores, intelliget,
non posse igitur numerum Causarum, à quibus procedit, esse infini-
tum, cum majus & minus recipiat, quod infinito competere, manife-
stè implicat. Attendis? Meditare, cogita, revolve; nihil erit, quod
contrà urgeas, & frustra Te fatigas. Sed dimitto te; nam evicisse
me fateris, processum in infinitum esse absurdum, & existere proin-
de causam Tui primam; quæ à nulla alia. Sed quid præterea?
Quale hoc Ens primum erit? Erit primum, hoc est, independens;
cum independentia solam Originem, & principium produciens ex-
cludat. Quod si hoc Ens independens est, seu à seipso; habebit
igitur naturam illimitatam, cum, ut supra vidimus, limitatio omnis
agnoscat causam. Quicquid igitur perfectionum cogitare possu-
mus, in ipso est, & innumeræ præterea alia, quas assequi, scilicet pro-
pter naturam finitam, non possumus. Erit igitur primum hoc Ens
summè potens, omniscium, æternum, immutabile, nulli affectui,
quæ tali, nulli errori obnoxium, & à quo cum ego, tum si quid à
me diversum existit, in esse suo profuxit. Duo igitur hæc, & me,
h. e. rem cogitantem, & causam mei primam, Ens independens &
completum existere, clarè & infallibiliter cognosco; & ita quidem,
ut nihil evidentius ab humano ingenio cognosci posse confidam.

§. V.

DEUM cole, ut unum. Quia ex Lumine Naturæ evidenter
fluit, non posse dari, nisi unum DEUM, inde sequitur, destitutum
iri auxilio Divino, & hinc brevi ruituram socialitatem, siquidem
homines promiscuè, velut rectè agerent, plures DEOS veneraren-
tat. Accedit, quòd hæc promiscuus Cultus non possit non plenari-
tati

um Numinis neglectum conjunctioni hominum fatalem post se trahere.

§. VI.

DEUM certo genere Cultus ex animo proficere. Præcepti hujus Veritas pendet à veritate primi Nam cui injunctum, ut credat, existere Deum, h. e. Ens summè Potens Optimum, unde hoc universum in esse suo processit; ei eodem negotio injunctum, ut hoc Ens religiosè, nec in speciem solam colat.

§. VII.

Cultus, quo afficis DEUM, sit ejus attributis congruens. Secus enim si fiat, non potest non provocari ira divina, generi humano ruinam minitans.

§. IIX.

De DEO nihil profare, nisi quod ipsius perfectioni, & tuæ imbecillitati congruat. Ita enim Autoritas Numinis Divini custoditur, quæ Vinculum socialitatis est. Et metuenda destructio ejus, si continuis peccatis, tanquam rectè factis DEUM homines offenderent. Ecce hic summam Naturalium Legum, juxta quas hominis erga DEUM officia æstimanda sunt, & ad quas revocari leges speciales possunt. Sequitur jam, ut excutiamus leges, quæ hominem erga seipsum dirigunt. Inter eas primo loco est hæc;

§. IX.

Amplere aliquod, idque honestum Vita Genus. Secus erina si esset, & quisque inutile pondus terram premeret, nulla stare possit societas; cum hominum Conjunctio per hoc ipsum præcipue alatur, quòd unus alterius necessitati subvenit,

§. X.

Annitere, ne corpori idonea alimenta desint. Afflicto & laborante corpore animus minùs rectè functiones suas obire potest. Quod si fingas ab omnibus hominibus fieri, nulla inter homines Conjunctio superare possit, Unde nec

§. XI.

§. XI.

Vires Corporis attere. Ob Ratiouem eandem. Neque enim quis infirmo effœtoq; corpore multũ generi humano prodest; cùm & pleræque res corpore gerantur, & animi alacritas futuris ejusdem sustineatur. Unde hoc Præcepto, omnis intempestivus labor & intemperantia in cibo potuq; item Venere vetatur. Multò magis autem *ἀνωχησία*, & voluntaria sui Vulneratio.

§. XII.

Animi Tranquillitati stude. Cùm nulla capitalior aut muneribus obeundis magis inimica pestis sit, quàm perturbatio, quæ Animi præstringit oculos, hominem occæcat, denique ineptum ad Vitæ munera exequenda facit. Quo Nomine prohibentur ambitio, Invidia, nimium habendi studium, Libido, Iracundia, inanis Ægrotudo, Horror, omnes denique affectuum impetus *ἀνωχησίας*, & mentis Voluptatem conturbantes.

§. XIII.

Pœnam ab Imperante legitimo tibi impostam patienter sustine. Constituit enim Pœna in hominum emendationem, l. 20. ff. d. Pen. Hopper. d. vera Jurispr. l. 12. tit. 7. Quam si respicere hominibus pro arbitrio ipsorum permissum esset, salva perennare socialitas non possët.

SECTIO III.

De his, quæ sunt Jure naturali in differentia.

Si qua Pars Juris Naturalis est, ad quam ultima nondum admodum a manus, hæc certè est, quæ de rebus indifferentibus tractat. Hanc enim Doctrinam ubi improba cultura excusserit, in promptu erit Decisio plurimarum Controversiarum, quæ tanto fervore, animorumque contentione agitari solent. Pleræque enim Juris naturalis non sunt, sed res ærè indifferentes concernunt. Præcipua vero tam vani litigii causa, quòd qualiscunque æquitatis species continuo pro Jure naturali venditatur; cùm tamen maximum inter hæc duo discrimen intercedat. Quamvis enim aliquid communi Generis humani Conditioni necessariò haut conveniat, aut discon-

D

veniat;

veniat; propterea tamen non continuò deficiunt Rationes, quæ alterutram partem commendent. Imò persæpe par Rationum pondus utrobique deprehendas, ut mirum sit, nihiloscilicet tam cæcò fervore disputationis reciprocari serram. Quapropter periculum hîc faciemus, an per ea, quæ hæctenus de fundamento legibus naturalibus substernendo dicta sunt, ulterioribus hæc in parte dissidiis ansa præscindi, aut saltem eorum vanitas evidenter ostendi queat. Neque certum Ordinem in recensendis Controversiis servare libet; Sed adducere eas, excussumque ire, prout memoriæ quælibet se primùm obtulerit.

QVÆST. I.

An Cultus Numinis Divini publicus certis solemnitatibus peragendus Jure Natura determinatus sit? N. Neque enim ejus necessarius cum conditione Generis humani & socialitatis salute nexus doceri potest; quantumvis speciosis contrarium Rationibus propugnemus. Nam aliquis DEI Cultus Jure naturali præceptus, quod supra ostendimus; an autem in publico is cœtu peragi debeat, non est determinatum. Nam & optimus animus pulcherrimus, testante *Senecâ*, DEI cultus est. Et cultum Deorum optimum esse, eundemque castissimum, atque sanctissimum; ut eos semper purâ, integrâ, incorruptâ & mente & voce venereris. *Cic. de Nat. Deor. 2. 28.* pronunciat. Nec quoad Legem naturalem inter est, publica vox ea sit, an intra privatos parietes conclusa. Quid? quod ipsorum Christianorum omnis Religio *Lactant. Libr. 5. c. 9.* dicitur esse, *sine scelere & sine maculâ vivere.* Modus igitur publicè colendi DEUM per legem naturalem definitus non est, sed determinationem omnem à lege positivâ capit. Quæ determinatio tamen talis esse debet, ut Voluntatè atque attributis Divinis non disconveniat. Quò pertinet modus Numini per immolationem hominum litandi. Cum enim homines producti sint, ut globum hunc terrestrem tueantur, & socialitatem colant, non apparet, quomodo acceptus DEO esse possit Cultus, qui Generi humano idonea membra sine ratione subducit. Quamobrem minns rectè obsecuti sunt rationi Galli, captivos sacrificantes Diis, *Cæsare & Diodoro testibus.* Quam superstitionem plurimis olim Gentibus, & præcipuè Peruvianis, Mexicanisque familiarè fuisse, passim docent *Historiæ.*

Quæst. II.

QVÆST. II.

An peccet in naturalem Legem, qui sui defensionem cum violentiæ & iniusti aggressoris pernicie suscipit? N. Nulla enim hîc ostendi potest necessaria cum naturâ humanâ & socialitate disconvententia, quam deficere, vel ex eo apparet, quòd hoc tutelæ genus praxis communis, & inter omnes gentes recepta confirmat sine destructione humani Generis. Quòd enim urgetur, perdi sic mei similem, dari hoc modo majores turbas, quàm si occisuro corpus patienter præbeam, & similia, nondum evincunt, necessariò violentiam hanc defensionem socialitati disconvenire, & illicitam eam proinde esse. Neque pro negativâ infirmiores aut pauciores militans æquitatis Leges, Sibi enim proximus quisque esse, nulla Lege prohibetur; nec postulare à me possit, ut agam pacificè, nisi qui amicum erga me ostendat animum; neque damnum sentire videtur, quòd suâ quis culpâ sentit, *vid. l. 203. ff. d. R. J.* Quapropter rectè dicitur in *l. 3. ff. d. J. & J. Jure id evenire, ut, quòd quisque ad tutelam corporis sui fecerit jure fecisse existimetur*, cum adversus periculum naturalis Ratio permittat, se defendere. *l. 4. pr. ff. ad L. Aquil.* Præterè ex eo, quòd violenta sui defensio ex numero permissorum est, apparet, neque cum peccato se obstringere, qui violenter invasus, ubi omnia declinandi sive sui, sive alterius eadem, remedia frustra tentaverit, sup potius, quàm alterius sanguine fatali dissidio finem imponit. Manifestum enim est, per patientiam hanc vinculum socialitatis necessariò haud tolli. Nam & sæpè seu fugâ seu aliâ viâ devitatur periculum, & in eam impietatem nunquam conspirabunt omnes homines, ut mutuò vitam impetant, nisi universam Naturæ Legem ab omnibus hominibus aliquando negligi posse, ineptè censeas. Unde jam tanquam consecraria fluuat, quòd quamvis multò præstantior quis aggressore sit, & à quo multò uberiora commoda in socialitatem redundent, nihil tamen delinquat, si alienam potius, quàm propriam vitam conservet; Et versâ vice nihil in Legem N. peccet, qui Invasoris multò se excellentioris, & præterè fortasse aversæ mentis aut extremè ebrii, imò vel ipsius Patris occisione periclitantem salutem suam redemerit.

QVÆST. III.

An Legati ab hostibus ad hostes missi sint inviolabiles? N. Neque

que enim inviolabilitas hæc involvit necessarium cum socialitate ne-
 xum, ita ut sine illâ salva hæc perennare non possit. Neque con-
 trarium evincit, quòd Legati pacem promovendo socialitati confu-
 lant; largior, id nemo vero dixerit, si absque talibus legatis esset, a-
 missam Pacem restitui non posse. Suppetunt enim alii quoque mo-
 di, quibus inter pugnantem partes controversia finiri possit; dum ni-
 mirum vel arbitrium permetteretur tertio, vel usque eò continua-
 retur bellum, donec in ipso ejus ardore pacis consilia pars altera ar-
 tiperet, effectuique daret. Igitur Legatorum saluti non Jus Nat. sed
 quæ vim Legis habet, communis hominum quasi Conventio pro-
 spexit. *vid. L. 7. ff. ad L. Jul. d. vi publ. & l. fin ff. de Lege ibique Go-
 thofred.* quòd tamen, ut supra monitum, non nisi de iis Legatis ca-
 piendum, qui ad hostes destinantur. Legati enim ab Amicis vehi-
 entes sancti haud dubiè ipsâ Lege naturæ sunt, non quatenus hanè
 induere Personam, sed ex capite alio, quia nemo injustè lædendus,
 quod generale Præceptum vel maxime amicos respicit.

QVÆST. IV.

*An contumaces in recta Rationis dictamen fuerint Romani vete-
 res, dum, memorante Agellio l. 4. c. 20. certis temporibus talibus ex for-
 mula censoriâ ad contrahendum matrimonium compulere?* N. Sociè-
 tas quippe conjugalis nec præcepta nec vetita jure N. est; cum ejus
 necessaria cum Naturâ humanâ sive convenientia sive disconveni-
 entia doceri non possit. Quod scilicet de singulorum Conjugio ve-
 tum & Diversitas ea, quòd in aliis præceptis contrarium etiam cujus-
 que individui factum lædit socialitatem quod in Præcepto de Ma-
 trimonio fecus. Adeoque generale quidem naturæ præceptum
 omninò datur, quo ad in eundem matrimonium, utpote sine quo
 salva stare socialitas nullo modo potest, obligatio hominibus in-
 jungitur. Sed enim præceptum illud indefinitum & indetermina-
 tum est, quod vim suam in ordine ad singula individua quovis tem-
 pore haudquaquam exerit. Neque enim ex Titii aut Sempronii
 cœlibatu solitudo & generis humani interitus nequendus. Ut pro-
 inde totius humani generis cœlibatus, tanquam necessario socialita-
 tem destruens è numero vetitorum sit; Individuorum vero è classe
 permis-

permissorum, quæ cum materia legum positivatum sint; inde facile, quantum hic legislatori liceat, apparet. Rectè igitur *Romani* fecere, ut & *Spartani*, qui lege mulctam statuere, primam non ducenti Uxorem, alteram serò ducenti. *Stobæus Serm. 65* Et debebat commendare singulis Conjunctionem hanc, ardentissimus, quem à natura insitum habemus, in Sexum diversum appetitus & acre desiderium. Nā raræ generosæ illæ, atque exertæ animæ, quæ integris Viribus libidinibus tamen stimulos haud sentiant, aut saltem in ipso ortu opprimunt, & domant.

QUÆST. V.

An promissio, ad quam quis metu compulsus est, sit valida? Difficilis hæc semper visa, & impedita Quæstio ob acrem Philosophorum pro parte utraque pugnam. Nam qui affirmativam tenent, allegare solent, quòd in tali promissore omnia producendæ obligationis requisita concurrant. Ubi enim mediante facultate adjudicativâ intellectus loci, temporis, & quæ præterea occurrunt, Circumstantias exegit, judiciumque suum super iisdem tulit, integrum esse voluntati pro Libertate suâ, dictamini huic intellectus se submittere, aut contrarium amplecti. Dum itaque ad eam partem, quam potiore judicavit, intellectus se determinet, atque ad actus convenientes ei exercendos facultates inferiores moveat, simul significari ipsam, obligari positus his Circumstantiis velle, vid. *Grot. d. J.B. & P.L.III. cap. XI. §. 7. Zigl. ad eundem; item Simon ibidem p. 309.* Alii vero, qui invalidam promissionem talem declarant, ut *Vasquez, Covarrvius, Osiander ad Grot. c. l. p. 906. item Ludov. Molin. de Just. & Jure l. 2. Disput. 326. n. 14. B. Pufendorf. d. J.N. & G. VI. X. & Celebrerrimus Dn. Vitrianus Insti J. N. & G. L. II. c. XI. §. 14.* contendunt, quòd Promissio libera à coactione esse debeat; quòd ad ejus validitatem desideretur in eo, qui alterum vult obstringere, jus obligandi, & sic deinceps. Mihi omnis hæc lis vana & inanis videtur. Cum enim Validitas, aut invaliditas talis promissionis necessario socialitati neque congruat, neque disconveniat, inde manifestum est, præscindere ab utraque Naturæ Legem; ita ut in statu naturali ejus sit, qui promisit, arbitrio relictum, velit ne promissioni satisfacere, nec

ne. Lex autem civilis potest eam pro efficaci, & quidem vel simpliciter, vel secundum quid, ut actio quidem in Judicium deduci possit, sed quæ removeatur per oppositam exceptionem, vel etiam inefficaci declarare; quorum tamen neutrum liceret, si hujus promissionis validitas præcepta aut prohibita Lege Naturæ esset,

QVÆST. VI.

An peccet in L. N. qui in externâ inopiâ victus aut Vestium, sive mortem effugiendi nullum aliud superest Remedium, sive vi, sive clam res alienas aufert? N. Neque enim video, hinc socialitati destructionem immutare. Et sibi imputet, qui non sponte præstitit, ad quod tenebatur naturali obligatione, quæ, cum alias non nisi imperfecta sit, hoc casu tamen vim perfectæ obligationis inducere videtur.

QVÆST. VII.

An liceat secundum N. Legem exigere ab extremè egenis hominibus usuras? Nullam prohibivam in Natura Legem invenio. Quamvis enim quilibet sit obligatus ad subveniendum pauperibus, id tamen trahi ad contractus non potest; in quibus Personarum respectus regulariter abest. Accedit, quòd ob cessans emolumentum & emergens damnum lucellum hoc creditori invideri non debeat. Atque hinc est, quòd hodiernum apud nos etiam actione in fore civili intentata consequi quis legitimas ab egeno debitore usuras possit; quod sanè ita introduci lege positivâ non posset, nisi usurarum à paupere exactio indifferens quid Lege Naturæ foret. Confer *Salmas. d. Usuris cap. 10.*

QVÆST. IIX.

An impuberes ex contractibus à se initis obligentur? Hic verò nullam definitam naturæ Legem novi. Judicii maturitatem ad contrahendam obligationem Jus Naturæ desiderat; sed enim quo ætatis anno tanta se vis Judicii exerat, quæ ad producendam obli-

gationem sit habilis, non determinat. Rationis enim maturæ vigor in aliis citius in aliis tardius apparet. Unde si occurrat Negotium, de cuius validitate ex Jure Naturæ pronuntiandum sit, habilitas Personarum contrahentium quoad hoc requisitum ex earum Vita, moribus, & quotidianis actibus æstimanda est. Et hinc quia Jure Naturæ nihil hac in parte definitum, libertas determinandi Juri positivo competit. Quæ libertas tamen omnimoda non est; sed quodammodo restricta. Attemperari nimirum determinationem ratio naturalis jubet ad Genium rationis præcipuè, ut prout maturius, vel serius communiter vis Judicii se prodere in hominibus solet, ita etiam debilitati intellectus obligationem producendam impediendi brevior vel longior terminus statuatur; qui terminus tum legitimus & justus erit, etiamsi eo tempore in uno alterovè individuo non adeo maturum judicium deprehendatur. Imputet enim sibi, qui in excolenda intra illud tempus ratione non majorem diligentiam adhibuit. Atque sic lege Hebræorum cautum fuit, ut masculus anno 13. femina autem 12. validè se obstringeret. *Conf. Grot. L. II. cap. XI. §. 5. n. 2. & Pufendorf. d. 7. N. & G. L. III. cap. VI. §. 5.* Similiter eorum, qui infirmioris ætatis sunt, negotia interdum nulla declarare, interdum per concessam Restitutionem in integrum rescindere, dispositioni Civili relictum est. Similiter Advocatum cum Cliente de quota litis, vel Patrem cum Filio de bonis etiam non castrensibus pacificè, indifferens quid Jure naturali est; inde & hic determinationi civili sua libertas, pro scopo communem utilitatem habens relicta est.

QVAEST. IX.

An ob fraudem incidentem & pro objecto non nisi accidentale aliquid habentem ipse contractus reddatur nullus? In neutram, hic partem Naturæ Jus pronuntiat; Cum utrobique neque necessaria convenientia, neque absoluta disconvenientia cum Conditione humani Generis, & Socialitatis appareat. Sive enim omnis Contractus etiam ob incidentem dolum vitio nullitatis laboret, sive subsistat, & læso experiundi solummodo adversus alterum ad damnum, quod

quod dolo passus est, rescindendum licentia concedatur, nulla hinc
 necessario socialitatis destructio metuenda. Et hinc apparet, fru-
 stra contendere *Pufendorffium d. J. N. & G. L. III. cap. VI. §. 8.* quòd,
 si dolus fuerit incidens circa rem ipsam, aut qualitatem Rei ad præ-
 sens negotium spectantem, hactenus pactum sit vitiosum, ut in ar-
 bitrio decepti sit, illud penitus dissolvere, aut læsionis pensationem
 exigere; sanè enim libertas hæc læso concedenda haud necessariò
 cum socialitatis integritate cohæret; quod ex se manifestum. Et
 hinc *Pufendorffius* nonnisi Rationibus quibusdam æquitatis speciem
 habentibus pugnat, quibus opponi ab adversa parte aliæ non minùs
 validæ rationes queunt. Profectò enim voluntatis consentientis
 actus non dependet ab eâ conditione, si hoc vel illud accidens, hæc
 vel illa qualitas, hoc aut illo modo se habuerit. Sed consensus quo-
 ad contractus essentiali absolutus est, & quæ subest conditio, non-
 nisi determinatam illam qualitatem respicit, intuitu cuius cum defi-
 ciat consensus, ipsa promissio quidem qualitatem illam respiciens
 inanis est; verùm propter hoc inutile totus contractus quoad sub-
 stantialia validus rescindi non debere videtur; Sed læsus potius
 damni solummodò pensationem exigit; quam ubi obtinuit, non
 erit amplius, cur conqueratur, cum in eo tum statu res sit, quem si
 ab initio fingamus fuisse, ipse negotium contracturus erat. Nihil pro-
 inde accipiens restituere tenetur, quavis promissio fundata sit in præ-
 sumptione certæ Circumstantiæ, quæ postmodum aliter se habere de-
 prehenditur. Sed is, cui facta est promissio, si nihil adhuc acceperit,
 agere contra alterum ad satisfaciendum sibi potest. En Rationum
 æquitatis conflictum hîc! Nam in Re indifferenti versamur, & quæ
 ob deficientem necessarium cum Generis humani conditione ne-
 xum planè sub objectum Juris naturæ non cadit, Integrum igitur Ju-
 ri civili fuit, alterutram amplecti partem, quod & factum: Cùm
 eo Jure, dolus, causam dans contractui eundem, si b. f. fit, nul-
 lum reddat; dolus è contrario incidens nec b. f. nec stricti Juris ne-
 gotium reddat invalidum. *l. 7. ff. d. dol. mal. l. 16. §. 1. ff. de minor.
 Conf. Illustris Dn. Swendendorff. ad Eck. L. IV. ff. T. 2. de dol. mal.
 §. 1. Ludov. Molin. d. J. & J. Tractat. 2. D. 52. n. 4. seqq. Carpz. P. 2.
 C. 34. d. 2. Gail. l. 2. O. 2. n. 6. Vinn. l. 1. qu. 12. struw. Exerc. VIII. §. 33*
 Secus

Secus vero est, si promissio fundata sit in præsumptione certæ circumstantiæ intuitu alterutrius contrahentium partis; quamvis enim ea postmodum aliter se habere deprehendatur; tamen is, cui facta est promissio, si nihil adhuc acceperit, agere contra alterum ad satisfaciendum sibi potest. Ut ecce! si quis, metuens, ne in lite, quæ de ipsius domo mota est, succumbat, emat sibi aliam; non poterit à contractu ex hoc capite resilire, quòd emtio ex parte ipsius se fundaverit in præsumptione facti non existentis. Cujus Rei Rationem ex Jure N. pereleganter reddit Ziegl. Not. in Grot. L. II c. XI. §. 6. verb. *si præsumtio fundata sit in præsumptione quadam facti*; cum ait: Volitio & nolitio, quæ re ipsâ non fuit, sed fuisset, si hæc vel illa Conditio posita fuisset, non ponit nec tollit obligationem, sed posuisset, vel sustulisset, si conditio posita fuisset. Add. Joh. à Felde Not. in Grot. c. l. verb. *ad Vitam*. Hujus enim Rei necessarius cum socialitatis salute nexus in confesso est. Nisi enim ita esset, omnis Commerciorum commoditas periret, cum pro lubitu pessimus quisque talem tacitam præsumptionem fingere posset. Unde liquet, quid sentiendum de Grotii opinione sit; cum existimat, nullam esse Vim promissionis, quæ fundata sit in præsumptione alicujus facti, quod non ita se habeat. Nimirum restringenda hæc sunt, ut non procedant, nisi vel dolus alterius præsumptioni causam dederit, vel ea conditionis instar expressa & manifestata fuerit. Et hinc neque *Feldenus* satis feliciter *Grotianam* sententiam correxisse videtur. cum c. l. rem claris Verbis sic expedire conatur: *Conventiones aut sunt de subeundo negotio, quod ad communem Vita utilitatem facit, aut de adjiciendis legibus, seu pactis, quibus negotium dirigitur. Conventions de subeundis negotiis vel solo amicitia intuitu sunt; vel etiam ob causam; illa si ex præsumptione facti inita sint, possunt ab eo, qui aliquid dare promisit, rescindi; quia alteri, rescisso negotio, propter errorem inito, nullum damnum infertur, aut leve; quod fortasse eam non coluisset cum donante amicitiam. At quando utraque Pars in aliquo præstando oneratur, ob errorem rescindere licebit, nisi alter dolo suo errori causam dederit; tunc enim conqueri non potest, quia erroris causa fuit. Quòd si circa pacta contractui adjecta error quidam intervernerit, ex aequo & bono illa limitanda, restringenda, aut invalida reddenda sunt, salvo manente contractu.* Cùm enim Conventions

de subeundis negotiis ad communem utilitatem tendentibus solius amicitiae, propter quam initae sunt, intuitu irritari debeant, causam nullam video. Et falsum hoc est praesuppositum, nullum alteri damnus inde enasci. Qui enim alterum habet ad aliquid sibi praestandum obligatum, rem ipsam quasi habere videtur; atque sic speratum ipsi & debitum lucrum interciperetur. Quid verò, si tertius adhibito dolo, ad contrahendum me cum tertio, doli istius ignaro induxerit, an negotium subsistere dicemus? Sed enim nihil naturae Jus ob deficientem necessarium cum conditione humani Generis nexum hic definit; Ut ut major aequitas pro eâ parte militet, quae subsistere id pronuntiat. Neque enim is, quocum contrahimus, in culpâ est, quod ab alio nobis impositum. Sed tamen, ne deceptus damnus ob eam fraudem incurrat, ad laesionis pensationem, & omne interesse praestandum adversus decipientem experiri poterit. *Conf. Pufendorf. d. J. N. & G. L. III. c. VI. §. 8* minus rectè hic pro alterâ parte, tanquam Jure Naturae determinatâ pugnantem.

QVAEST. X.

An, illas à Natura Lege, fur ob quinque aurose surreptos suspensus datur? Imò ob obulum surreptum. Cogita enim, id ita per universum orbem recipi, an inde socialitati necessariam ruinam praenuntias? nam vides, hunc poenae rigorem necessarium cum Naturae humanae Conditione, saluteque socialitatis non involvere, ut proinde naturae Lege ob omni ea iniquitate absolvatur; & à mera legis positivae dispositione dependeat. In hoc verò erras, si credis, deficientem inter objectum furti commissi, & poenam ob id inflictam proportionem vetari Natutali Jure. Nisi enim aequalitas ista praecise innexa Generis humani saluti sit, locum non inter prohibita, sed indifferentia sortietur, de quibus disponendi liberrimum cuivis legislatori arbitrium relictum. Pœna capitalis autem furti hoc magis ab aequitate commendatur, quò acrius eam ob delicti frequentiam publica salus apud nos efflagitat, cum ne sic quidem pessimos nebulones à turpissimo instituto revocari, experientia evincat.

QVAEST

QVÆST. XI.

An Venatio licitè privatis adempta, & à Principibus sibi adscripta? Quippeni? Qui enim eo integritas vinculi, quo colligatur Genus humanum, constat, si privatis feras bestias, aut volucres capiendi licentia concedatur? Et hodiè, ubi adempta ea est, annon firmum & salvum manet? Non igitur est, cur in utramque partem pluribus Rationibus pugnetur tam inani fervore.

QVÆST. XII.

An absolvantur etiã in Conscientiã naturali Jure hostes, qui captã per vim urbe, omnes indistinctè, etiã feminas & tenellos infantes occidunt? Ne dubita. Nam ut quandoque à mitis ingenii hostibus parcat; tu verò fac, non parci. Non maturabuntur. hinc socialitati fata; salva ea stabit, ut enses cruore hostili maceant: Cumque in hostem ferè licentia in infinitum nocendi competat, neque data sit de parcendo fides, nihil erit, què rigor hic jure acensari possit.

QVÆST. XIII.

*An peccent in Naturalem legem, qui in summã penuriã in cibum forte ductos, aut eos, qui sortem respuunt, extra eam jugulant? Non peccant, quicquid dubitet ac hæsitet Pufendorf. de J. N. & G. L. II. cap. VI. §. 3. Neque enim video, qui nexum Generis humani, hæc in ultimo necessitatis Casu data occidendi licentia tollat. Imò si Rationum naturalium certamen ineundum, consulitur socialitati potiùs, dum unius cæde plurium certissimus interitus redimitur. Nam quòd allegatur Lex homicidii prohibitiva; ea vires non nisi his in casibus exeat, quibus si occisio ptomiscue censeatur permissa, necessaria socialitatem ruina maneret; atque aded ad hunc necessitatis casum Lex illa prohibitiva non porrigenda venit. Quod ut evidentius appareat, attendendum, cum quæritur in genere: *An homicidium licitum sit?* Responderi non posse, cum quæstio satis definita & determinata nondum sit; aliud enim vetitum, aliud non est, ut cum in sceleris commissi ultionem maleficus à Magistratu conficitur. Erit proinde illicita ea occisio, quæ contra jus fasque suscepta est. De quo ex Lege naturali non nisi per deprehensam necessariam cum conditione humani*

mani Generis disconvenientiam constat. Atque hoc idem sentiendum de Quæstione, circa quam decidendam pari modo Moralistæ torqueri solent: *An nimirum liceat tempore naufragii, cum non levatâ navi, omnibus certò percundum foret, ducta fortuneunne alterumvè, etiam reluctantem in mare precipitare?* Nam quamvis miseranda hæc sit salutis suæ assertio; nefaria tamen non est, ob deficientem cum naturâ humanâ disconvenientiam necessariam. Verùm subfisto hîc; cum deliberare hâc vice laluberrimi fontis ubertatem, non penitus in eam immergi visum fit. Operam verò eò minus perdidisse videbor, quò magis compendiariam mihi hâc meditatione vitam aperui, ad innumeras Juris Naturalis quæstiones promptè resolvendas, & vanitatem plurimarum, quæ hîc moveri solent, controversiarum cognoscendam.

F I N I S.

Corollaria.

1. **N**emo de profunda Juris scientia verè gloriari potest, nisi qui cognitione legis naturæ probè excultum gerit animum.
2. Nulla omnino totius Naturalis Juris Quæstio quicquam negotii facessere potest ei, qui genuinum illius Principium rectè percepit.
3. Disciplina Juris Naturalis omni contentione & studio ab iis pernoscenda, qui publicis aliquando negotiis adhibebuntur. Uti n. Respublica & Principes ad se in vicem spectati hodiernum instat u naturali vivunt; ita etiam hoc jure ferme solo reguntur.
4. Quemadmodum in Physicis vacuum, ita in moralibus honestas aut turpitudò per se, seu sine respectu ad legem talis contradictionem involvit.
5. Disciplina Moralis multùm adhuc imperfecta est, atque insignis cultura indigat.
6. Plurimarum de Jure Naturali controversiarum origo, quòd Rationem Naturalem à jure Naturali paucissimi distinguunt.
7. Jus Divinum Universale Voluntarium primus eruit atque proposuit B. Dn. Kulpis Exercitat. Grot.

